

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de

Coloniae Agrippinae, 1689

XXXVI. Quæ tertia est de miraculis Christi; refellit valide eos, qui fidem illorum aliorumve impugnant, & expeditam Evangelij defensionem contra Atheos subjicit.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56356](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56356)

F E R I A   Q U A R T A

D O M I N I C Æ   P R I M Æ   I N   Q U A D R A G E S I M A

C O N C I O   T E R T I A

D E   M I R A C U L I S .

In quâ refelluntur validè qui fidem miraculorum CRISTI, aliorumque, impugnant: immò expedita & ad captum omnium Evangelij defensio contra Atheos subjicitur.

Generatio mala & adultera signum querit, & signum non dabitur ei, nisi signum Ione Propheta. Matth. 12.

HABETIS, Auditores, recentiorum memoriam eorum quæ diebus proximè superioribus diximus, quam ut obliti sitis probationem à me allatam præcipui Fidei nostræ articuli, scilicet de divinitate JESU CHRISTI; quam elicui è miraculis quæ edidit ad confirmationem hujusce veritatis, & quam ego universam collegi cõclusive hoc syllogismo, seu hac ratiocinatione: Quicquid, comprobatũ est atq; attestatum miraculis manifestis, de quibus ambigi non possit, certissimum est ac indubitatum; Atqui divinitas Iesu Christi comprobata fuit, & attestata eiusmodi miraculis; igitur certissima est, ac indubitata Iesu Christi divinitas. Primas duas vobis probavi propositiones, & ex eis sequitur evidenter pro-

batio consequentiæ. Atque ut certior essem de probationibus meis, eas subjeci examini, incredulitati, & pertinaciæ morosorum quorumcunque ingeniosorum, afferendo vobis objectiones validissimas quæque & difficillimas, quibus priores duæ propositiones oppugnari possint, quod cū plenè fecerim quoad primam propositionem, restat hodie ut alteram levero examini exponam, quò nullus de illa dubitare queat.

Propositio hæc est; atqui divinitas Iesu Christi comprobata est atque attestata miraculis manifestis de quibus ambigi non possit. Duas hæc propositio partes continet, uti diximus superiori sermone. Prior est, quòd miracula Iesu Christi manifesta fuerunt & incontestabilia: quod quidem

quidem probavi, ostendendo 1. quod realia & permanentia fuere, minime comicta, & ad speciem tantummodo. 2. Quod non facta fuerunt ullâ naturali virtute, non ipsa etiam Dæmonum vi, aut ullius agentis creati, sed virtute supremâ, summa & illimitatâ, quæ non potest esse nisi divina.

Secunda huius propositionis pars est. Quod facta hæc omnia fuerunt ad stabilendam hanc veritatem: Quod Iesus Christus est Deus. Quod quidem probavi ex historiâ quâ Evangelistæ quatuor scripsere, quod fecit ut diceret S. Joannes Evangelij sui cap. 20. post comemorationem multorum miraculorum patratorum ad confirmationem illius ejusdem veritatis. *Multi quidem & alia signa fecit Iesus in conspectu Discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc: hæc autem scripta sunt, ut credatis, quia Iesus est Christus Filius Dei, & ut credentes vitam habeatis in nomine eius.* Quod non latis habuit dicere generatim, at sæpè etiam annotavit pro fine, pro effectu, & pro successu cuiusque miraculi particularis, probationem & agnitionem divinitatis Jesu Christi. Atque adeo nonnunquam, antequam narraret miraculum, præmisit propositionem ejusdem veritatis, id quod facile mihi est comprobare, enumeratione miraculorum quæ nobis in illius Evangelio memorantur. In cap. 2. Refert primum eius miraculum, conversionem aquæ in vinum, & subdit. *Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galilææ: & manifestavit gloriam suam: eam scilicet de quâ dixerat cap. 1. & vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti à Patre: manifestavit scilicet, ex manifestatione tantorum miraculorum: quid inde sit secutum, subdit. Et crediderunt in eum discipuli eius.* Parem successum subdit in fine capitis. *Cum autem esset Jerusalem in Pascha in die festo, multi crediderunt in nomine eius, videntes signa quæ faciebat.* In cap.

Tom. II.

4. antequam filium Reguli sanaret, hoc eis exprobrat. *Nisi signa, & prodigia videritis, non creditis.* Tum miraculum fecit. *Vade, filius tuus vivit.* Ut indicaret se miraculum ideo fecisse, ut crederent, quandoquidem aliter credere nollent, nisi viderent signa, itaque post patratum miraculum, subdit Evangelista. *Hoc iterum secundum signum fecit Iesus, cum venisset à Judæa in Galilæam: nempe inter hæc duo signa commoratus fuerat in Judæa: quo tempore medio multa edidit Jerusalemis miracula: unde dicitur in fine cap. 2. Multi crediderunt in nomine eius, videntes signa quæ faciebat.* Itaque Nicodemus cap. 3. ad eum noctu veniens, ita loquitur. *Rabbi scimus, quia à Deo venisti. Magister: Nemo enim potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.* Item cap. 5. post sanatum paralyticum ad piscinam, sic Christum loquentem inducit. *Ego autem habeo testimonium majus Ioanne. Opera enim quæ dedit mihi Pater, ut perficiam ea; ipsa opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me.* Et ante miraculum, quo paralyticum sanavit sibi oblatum Matth. 9. *Ut autem sciatis, quia Filius hominis habet potestatem in terrâ dimittendi peccata: Tunc ait Paralytico, surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam: Et surrexit, & abiit in domum suam.* Et Matth. 11. Cum ad eum Ioannis Baptistæ discipuli rogatum venissent, an ipse esset, qui venturus expectatus fuerat: Multis coram eis patratis miraculis, ita respondit. *Euntes renuntiate Ioanni, quæ audistis, & vidistis. Cæci vident, Claudî ambulant, Leprosi mundantur, Surdi audiunt, Mortui resurgunt: Et beatus est, qui non fuerit scandalizatus in me.* Item post restitutum visum cæco nato, uti narratur Ioan. 9. Iudæis rogantibus cap. 10. *Si tu es Christus, dic nobis palam? Respondit eis Iesus, loquar vobis, & non creditis, opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me. Et inferius. Si*

D

non

non facio opera Patris mei, nolite credere mihi: Si autem facio, & si non vultis mihi credere, operibus credite, ut cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre. In cap. II. Iulciturus Lazarum disertè meminit hujus veritatis. Sed propter populum qui circumstat, dixi, ut credant quia tu me misisti. Hæc cum dixisset, voce magnâ clamavit, Lazare veni foras. Unde ad discipulos eadem nocte quâ traditus est. Ioan. 15. Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent: nunc autem & viderunt, & oderunt, & me, & Patrem meum. Super quibus nescio quid rationabiliter possint aut expetere aut negare ac improbare adversarij nostri, cum miracula quæ stabilierunt fidem nostram, ad eò valida atque evidentiâ fuerint, ut qui nobis maximè contrarij fuere, ut Iudæi, Ethnicique ipsi, illa improbare nequiverint: quoniam morbi existimati sunt insanabiles, atque extra suspicionem, sicut morbus cæci nati qui Iudæorum examen subijt; Paralytici supra Piscinæ labrum, per annos 38. decumbentis; Lazari suscitati quadriduo post sepulturam, & jam semiputridi; Claudi ad Templi portam sedentis, & ab Apostolis Petro ac Joanne sanati: Curationes morborum extitere permanentes & fructuosæ; multitudo innumerabilis fuit; varietas sine ullâ exceptione; continuatio sine intermissione; fructus admirabilis, effectusque prodigiosi. Quamobrem debemus miraculis, inquit S. Augustinus, mundi conversionem. Quis enim posset mendacij arguere res quibus Deus ipse testimonium præstitit?

Ne omittamus tamen inspicere ac audire, quid opponant nobis adversarij, maloque prætextus quibus se Infidelitas obtigit, sibi que blanditur. Cum nequeant resistere validitati ratiocinationis quam attulimus, revocant nos ad quæstionem facti.

Nostram demonstrationem convellere à fundamento satagunt, planèque negant veritatem & existentiam miraculorum nostrorum. Sed ut ne abeat longius: Aut cum ratione inficiantur veritatem & existentiam miraculorum nostrorum, aut absque ratione: Si absque ratione, oppositio ipsorum nulla est, nostrorumque miraculorum veritas subsistit: Si cum ratione, eam proferant, nec temerè ad arbitrium contendant.

Istud est (inquiunt) quod miracula quæ profertis nunquam extitere, sed res sunt excogitatæ & confictæ. Verùm, quomodo excogitata fuisse illa & conficta probant, post authenticum testimonium quod de ijs habemus ab quatuor Evangelistis, qui quidem fuere Historici vitæ Filij Dei. Plurimè habent ingenij, magisque illuminati sunt tot luculentis hominibus, qui ante illos, vel ejusdem temporis ac ipsi, immò & post ipsos admiserunt illa pro veris, fidemque Evangelio adhibere? An verò plus oculati sunt, quàm tot Reges, tot Principes, tot duces, tot Sapientes, tot Philosophi, tot Sancti, tot Martyres, tot Populi, qui fidem ex miraculis susceperunt? Annos isti plus commovere possunt negando, qui tot sæculis distant ab earum rerum gestione, quàm alij affirmando, qui eodem sæculo vixerunt, quo ea gesta sunt: & quidem non in angulo terrarum, sed maximè ex parte, in urbe omnium populosissimâ, & in oculis omnium. Evangelia illis temporibus maxima ex parte scripta sunt, quibus vivebant, qui illis omnibus, quæ in illis narratur, adfuerant: Quis tamen Evangelistas falsitatis arguit? Vide quid ipsi Pontifices, quid Pharisei, & scribæ, infensissimi Christi inimici, in suo super eâ re Concilio dicant? *Quid facimus, quia hic homo multa signa facit: si dimittimus eum sic, omnes credent in eum.*

Impro-

Improbissimi cum miracula negare non possent, id tantum objecerunt, arte Dæmonum facta facta fuisse: sed hanc calumniam in præcedentibus sermonibus refutavimus, cum ostendimus, horum miraculorum causam esse non potuisse Dæmonem: Et jam ab initio Christus hanc blasphemiam refutavit, præsertim cum regnum Diaboli, non stabiliturus, sed aboliturus venisset: quod & præstitit, Dæmones ab omnibus locis abigens, & Idololatriam funditus destruens, quâ tamen præcipue Dæmon in terrâ regnabat. Sed diviticulum istud, ô libertatis affecla, tibi prodesse non potest, quandoquidem, non credis esse Spiritus alios; neque ullam aliam substantiam præter corpoream. Veruntamen quando agitur de impugnandâ vel destruendâ veritate quâpiam, omnia tibi credibilia videntur, nihilque credis nisi ut incredulus sis, aut ut veritatem aliquam impugnes.

Non sic tamen se victos putant impij, sed ad extremum impudentiæ pergunt. Nos falsi nomine accersunt, rejiciuntque authoritatem Evangelij, quod producimus uti Scripturam divinam, & cujus testimonium repudiari non possit; ajuntque Evangelium debere sibi ac nobis esse suspectum, utpote conscriptum ab hominibus, quorum id intererat, nempe ab Apostolis, discipulisque Iesu Christi, qui quidem mentiri potuerint in Magistri sui gratiam, quem supra universos homines efferre voluerint. Nam quis ignorat testificationem hominum ad quos res spectat, & amicorum, debere vel saltem posse nobis esse suspectam; ac legitimam esse recusandi causam in judicio & probatione, consanguinitatē, amicitiam & familiaritatem, necessitudinis commodique sui respectum.

En, Auditores, caput præcipuum quod impugnandum habemus, cum sufficienter responderimus ad omnia quæ dici potue-

runt ac objici quoad conditionē miraculorum Filij Dei. Sed Agedum, incredule & ad vivendi licentiâ projecte. Quod mox indubitati argumentū, est-ne admittendū & probabile: Historia (inquis) Evāgelica ubi produntur miracula Iesu Christi, scripta fuit ab eius Apostolis & Discipulis, igitur minimè vera est, nobisque suspecta esse debet. Vide an prudenter judices, ided rejiciendâ esse, quoniam eius scriptores fuerunt, aut eius Apostoli, aut eius Discipuli: Apostoli, ut Matthæus, & Ioannes, Discipuli, ut Marcus, & Lucas. Etenim à quibus certius hæc Historia scribi potuit, quàm ab illis, qui omnium rerum, quas scripserunt, aut testes oculati fuerunt, aut qui ab illis qui viderant audiverunt? Primi enim dicere potuerunt, quod dicebat Christus Nicodemo, Ioan. 3. cum ille se difficilem præberet ad ea credenda, quæ sibi proponebantur. *Quod scimus, loquimur; & quod vidimus testamur, & testimonium nostrum non accipitis.* Itaque S. Joannes de se, & in personâ aliorum Apostolorum, ita loquitur in 1. suâ Epistolâ cap. 1. *Quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ contrectaverunt de verbo vitæ, & testamur, & annuntiamus vobis.* Alij verò, oculatorum testimonium afferentes, rejici non potuerunt. Ita S. Lucas suum Evangelium est auspicatus. *Quoniam quidem multi conati sunt, ordinare narrationem, que in nobis completa sunt rerum: sicut tradiderunt nobis, qui ab initio ipsi viderunt, & ministri fuerunt sermonis: Visum est & mihi, assecuto omnia à principio diligenter, ex ordine tibi scribere, optime Theophile.* Nam cum ab oculatis, & auritis testibus discesseris, quos aditurus es nisi qui minus scire potuerunt? Sanè sicut nulla esse potest major certitudo externa, quàm eorum quæ vidimus, vel audivimus, vel quæ manibus contrectavimus; Ita non potuit esse majus, & certius testimonium de rebus factis, quàm eorum qui viderunt, vel audi-

erunt, vel manibus contrectaverunt. Quinam autem alij esse potuerunt, quam qui in eius comitatu fuerunt? Ita Ioannes cum in cap. 19. sui Evangelij, retulisset sanguinem, & aquam à Christi latere fluxisse: ut fidem faceret suæ relationis; subdidit. *Et qui vidi, testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius. Et ille scit, quia vera dicit: ut & vos credatis.* Quasi diceret, fidem non esse negandam oculato testi: Itaque non hinc fides deneganda est Evangelistis, quoniam fuerunt Christi discipuli: immò magis adhibenda: quoniam quæ viderunt, & audiverunt ea scripserunt. Hinc factum, ut diximus, ut quia S. Lucas quædam scripsit quæ non viderat, ideo dixerit, se narrationem ordinasse earum rerum, *sicut, tradiderunt nobis, qui ab initio ipsi viderunt, & ministri fuerunt sermonis.*

Non me itaque movet facta objectio, & quod dictum est, in iudicijs, & in testimonijs vacillare testimonium amicorum, familiarium, domesticorum, affinium, & consanguineorum. Nam quando agitur de rebus illis, quæ non nisi à domesticis, & propinquis videri, & sciri potuerunt; in illo casu non modo non rejicitur illorum testimonium, quin immò illud solum admittitur, quia illi soli testari possunt, qui soli nosse possunt. Quæ autem ab Evangelistis de Christo scripta sunt, magnâ ex parte talia fuerunt. Itaque tantum abest, ut Evangelistarum autoritas hinc vacillare poterit, ut inde potiùs robur acceperit, quòd illis saltem non defuerit earum rerum cognitio, quarum dedere testimonia, secundum illud, *Quod scimus loquimur, & quod vidimus, testamur, & testimonium nostrum non accipitis.*

Jam, quòd non sint locuti ad gratiam Magistrum sui, & ut ipsi adularentur, præclare ostendit S. Chrysostr. disputans contra

paganos sui temporis, qui idem Christianis objiciebant. Si enim Evangelistarum mens fuisset loqui ad gratificationem Magistrum, eique adulari, quorsum tam multa scripsissent quæ contemptibilem cum poterant reddere? quorsum non tacuissent ac dissimulassent quòd abjectum erat, poteratque maximam hominum partem abalienare, nihil cæteroqui mandando scriptis quàm quòd esset plausibile, luculentum, & mirabile: maximè cum quatuor ij simul præterierint silentio egregia pleraque miracula, uti S. Ioannes fatetur capite 20. Evangelij sui? *Multa quidem, & alia signa fecit Jesus in conspectu Discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc.* Ac eorum quilibet particulatim omisit pleraque ab alijs vulgata; cum in rebus passionis, enumeratione cruciatuum, ac opprobrijs illius ita exacti & accurati fuerint, ut nemo ipsorum ferè voluerit prætermittere ullam circumstantiam quamvis perexigua esset. In quò sanè declararunt, quàm ingenuè candideque vitæ Salvatoris historiam cõscripserint. Quapropter non passum satis mirari, cum eodem S. Chrysostr. libro; Quòd Christus sit Deus, in fine; seu malitiam seu stupiditatem adversariorum nostrorum, qui legentes in Evangelio, injurias, contumelias, cruciatus, contemptum, passionem, crucifixionem, mortemque Iesu-Christi, credunt quicquid de ijs legunt, at intuentes miracula quæ ibidem narrantur, ea credere nec possunt nec volunt, perinde ac si, Evangelistæ digni essent fide in priorum commemoratione, mendaces autem in narratione aliorum.

Jam quòd illis bona fides non defuerit, persuadet proba eorum vita, mores, sanctitas, doctrina, documenta suis relicta discipulis, scribendi candor, scriptorum inter se cõformitas: sed super omnia, quòd omnes,

pro earum rerum, quas scripserunt, veritate, innumera passi sunt, & tandem etiam mori voluerint: Nam si *pro justo vix quis moritur*, quomodo pro re falsa mori omnes voluissent? quid enim inde emolumenti retulissent? Ad hæc, eorum scripta sapientiã, & sanctitatem, omni ex parte redolent, & ostendunt. Quis igitur malam in illis fidem rationabiliter suspicari possit? Cum itaque nec illis rerum quas scripserunt cognitio defuerit, quas & viderunt, & audiverunt; cum neque illis bona fides defuerit, nec sanctitas; cum aliunde omnia quæ monumentis consignaverunt, ea suo sanguine, & sua morte, testati sint, quis ab eis scriptam historiam rationabiliter rejicere potest, vel eos vocare in fraudis suspicionem, quasi mera scripsissent mendacia? Nam cum eorum Magister mortuus esset, si eos decepisset, tantum abest, ut pro eo mille tormenta pati voluissent, aut pro illo mori, quemadmodum eos fecisse legimus, quin potius, ut ait S. Chrysost. eum diris omnibus devovissent.

Præterea, quid ex aliorum errore proficiebant, quid emolumenti inde sperabāt, cum è contrario ob talem doctrinam ab omnibus pessimè tractarentur?

Illud etiam consideratione dignum est. Quod cum Evangelistarum scripta eo tempore prodierint, quo adhuc vivebant innumeri mortales, qui, si falsa scripsissent, facile poterant eos falsitatis coarguere; nemo tamen contra eos illo tempore scripsit: licet plurimi modis omnibus conati sint, earum rerum veritatem obruere, aut supplicij & persecutionibus extinguere: quod tantum abest, ut perficere potuerint, ut earum rerum fides, ex ipsis persecutionibus creverit, uti patet ex omnium sæculorum historiã, & monumentis.

Unum etiam nolo præterire. Quod quæ

ab Evangelistis narrata sunt, dici non possunt ab illis fuisse ficta, vel inventa: quod jam olim à Prophetis prænuntiata fuerint, maxime ab Isaia: Cum itaque & res, & tempus, & gesta concurrerint, quis jure dicere poterit ea fuisse artificiosè conficta & supposita, quæ tantam habent inter se, & factorum, & prædictorum concordiam?

Accedit ad omnia superiora, quod puto maximi esse momenti. Nimirum nos non tantum Evangelicis miraculis niti, sed illis etiam omnibus, quæ ab eo tempore singulis sæculis magno numero extiterunt, quæ ab omni hominum genere, ab omnibus populis, quorum nihil planè interest ea fingere, atque afferre, testimonium acceperunt. Verbi gratiã, quis coëgit Barbaros, id est, omnium populos à lege Christianã averfos, à nostris moribus, & legibus diversos, & quæ illos separant atque remouent ab ijs rebus quas maxime complectebantur, ut fingent innumera miracula patrata fuisse, à Francisco Xaverio, paupere, egeno, & peregrino Sacerdote, quod quidem tanto ardore secerunt, ut multi ultrò in flammis vitam posuerint, ut eam fidem testarentur, ac sustinerent, quam ex visis miraculis, & ex ijs quæ in seipsis experti fuerant, hauserant? Idem dico de innumeris Barbaris quos facta miracula converterunt.

Sed ne ullum probationis, & firmamenti genus omisisse videar. Assevero miracula, quibus nititur fides nostra, tot vijs attestata esse, ut nequeant in dubitationem venire, multo minus autem improbari & rejici. Probationes refero ad tria capita post Galatinum libro 8. de Arcanis cap. 6. Ad variam scripturam, ad crebram famam, ad necessariam rationem: Sive ad testimonia scriptorum maxime dissimilium, ad communem hominum opinionem, ad consequentiam penitus necessariam. Quoad

primum, scripta Iudæorū, Turcarum, Ethnorum, Christianorumque, testimonium præstant miraculis Filij Dei. Quod ad Iudæos attinet, Iosephus lib. 18. Antiquitatum Iudaicarum cap. 4. scripta reliquit verba quæ subijcio. Eodem (inquit) tempore fuit Iesus vir sapiens, si tamen virum cum fas est dicere. Erat enim operum mirabilium patrorum, & doctor eorum, qui libenter vera suscipiunt, plurimosque tam de Iudæis, quam de Gentibus Sectatores habuit. Christus hic erat, quem accusatum à nostræ Gentis principibus, Pilatus cum addidisset cruci, nihilominus non destiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertiâ die vivus, ita ut de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerint: & usque in hodiernum diem, Christianorum genus ab hoc denominatum non deficit. In Talmud Hierosolymitano, in libro qui nominatur Cavoda Zara, id est, servitus aliena, narrantur pleræque sanationes miraculosæ factæ Redemptoris nostri virtute, tametsi recentiores Iudæi attribuunt malitiâ potentiam miraculorum, non virtuti Iesu Christi neque etiam satanæ, uti faciebant miseri eorum parentes majoresque, sed ineffabili nomini Dei rectè pronunciatum. Quod vocant Sem Hammaphoras, id est, nomen expositum. Sed illud non imminuit probationem à miraculis petitam, cum Deus non possit operam contribuere probationi falsitatis. Quod spectat ad Christianorum libros, referti sunt toti miraculis Salvatoris, aut ab eo factis, aut ipsius nomine, secundum Prophetiam Davidis Psalmo 87. *Dominus narrabit in scripturis populorū*, id est, Gentilium, qui Messiam recepturi erant. Populos autem in plurali, vetus Scriptura accipit pro Gentibus, seu non Iudæis. Nisi per scripturas populorum imagines intelligas, quæ in templis Christianorū, ad populorum instructionem proponi solent,

in quibus miracula Christi, & eius sectatorum, qui sunt literarum ignari jugiter legere possunt, quæ à sapientibus, & literarum peritis, leguntur in libris.

Scriptura Turcarum, nominata Alcoranus, plena est miraculis Salvatoris. Ibi fit mentio de Annuntiatione Angeli ad Virginem Mariâ, & de integrâ eius virginitate, ante & post partum: Ibidem dicitur, Salvatorem nostrum distinctè locutum fuisse primo suæ nativitatis die, & defendisse Virginitatem Matris suæ quæ impugnabatur à Iudæis. In ipsius fugâ in Ægyptum, palmâ se inclinasse coram eo, dactylos ei obtulisse ut ipsius fami succurreret: adultiorem factum, mundasse leprosos, illuminasse cæcos, sanasse verbo solo omne morborum genus, suscitasse mortuos &c. Quod testimonium quamvis nihil faciam, miror tamè potestatem Dei, quod expresserit confessionem, probationisque divinitatis suæ, ab ore ipso inimicorum suorum, maximèque adversariorum, ac mundum universum adegerit ad veritatem miraculorum suorum agnoscendam.

Quoad Gentiles, legere tantum oportet libros Sybillarū, quod quidem testimoniū, à plerisque SS. Patribus prolatum est, atque in cæteris à S. Augustino in lib. de Civitate Dei. Quis nesciat quod scripsit Eusebius lib. 1. Histor. Eccles. cap. 2. Tiberium Imperatorem, auditis eius miraculis, & inter cætera certiore factū Pilati literis de Christi resurrectione, voluisse eum inter Divos referre, licet Senatus restiterit, quod lege antiquâ cautum fuisset, neminè haberi pro Deo apud Romanos, nisi quæ Senatus probasset. Verum uti testatur Tertull. in Apologiâ pro Christianorum propagatione, Cæsar in sententiâ mansit, comminatus periculum accusatoribus Christianorū: quod confirmat Euf. loc. cit. Fertur (inquit) Tiberiū, eâ quâ prius animo cōbiberat opinionē firmē

firmè tenuisse: Tùm nihil absurdi, contra Christi doctrinam, ne cogitatione quidem molitum fuisse.

Testimonium autem communis famæ, validius majorisque ponderis esse mihi videtur. Communem famam nomino, quando plures concurrunt in eandem narrationem rei alicuius, quæ sensibus percipi potest, sive illi sint ejusdem temporis, sive sese invicem sequantur successione multorum annorum minimè interrupta: fierique nō potest secundum communem & ordinarium mundi cursum, ut tot homines, tam discrepantes linguis, moribus, commodi sui studijs, se unā collegerint cojerintque ad fingendam simul, falsòque supponendam rem eandem; eandemne actionem. Rerum autem quas possumus edificare communi famâ, duo sunt genera: primum est, cum ij qui faciunt & constituunt hanc famam, narrant quod viderunt & perceperunt aliquo sensu, ac tunc id quod narrant, perfectam parit cognitionem notitiamque certissimam, quâdo hæc duo accidunt, unum scilicet, ut impossibile sit eos qui hoc testimonium reddunt, rectè & clanculum cojerint ad conflandum fingendumque communi consensione mendacium: uti cum plerique homines diversarum nationum, regionum valde remotarum, morum sermonumque planè discrepantium, affirmant esse in mundo urbem, quæ vocatur Roma: omninò certèrimus de istiusmodi veritate, videlicet talem esse urbem. Alterum, ut quod dicitur potuerit percipi sensibus: nam alioquin quamvis universus Oriens Occidensque, conspirarent ad asserendum nobis, mundū habuisse aut non habuisse initium, multos fuisse Creatores aut unum tantummodo, ejusmodi tamen sermo non videretur nobis esse certus sed tantum credibilis, quia subiectum seu res ea non potuit cadere sub sensus. Sicut enim particularis quilibet nō

potest rationabiliter asserere, quod non vidit, aut non audivit ab eo qui viderit, ita multitudo plurium, nō potest eam certitudinem dare, quandoquidem è solis particularibus conflata est, inter quos nemo vidit quod dicitur, quod tamen solum est verum testimonium eius quod factum est. Quum autem eæ duæ res simul concurrunt, scilicet, quod multitudo eorum qui attestantur unam veritatem, non potuit conspirare in mendacium, & alioqui potuit videri atque experientiâ accipi quod asseritur, tunc satis hoc est, ad dandam cognitionem veram certamque scientiam, uti scriptis mandarunt Avicenna, Algazel, & Ibnafatib Arabes Philosophi. Sic Iacob certus fuit commemoratione liberorum, de vitâ filij sui Ioseph, quem existimaverat mortuum, sic & potiori ratione, nequeo dubitare, urbem esse quæ nominatur Constantinopolis, quæ videri potest, & quàm tot homines fide digni se vidisse asserunt, cum nullam habeant causam me decipiendi eâ commemoratione, nullumque commodum suum spectent in hocce testimonio mihi præstando.

Alterum quod discimus constantiæ famâ est, quum duæ circumstantiæ superius allatæ, existunt in ijs qui famam eam faciunt, & qui nihilominus fatentur, se non vidisse rem de quâ loquuntur, sed visum à se ac auditum fuisse magnum hominum numerum, qualè optavimus ut ei credatur, qui quidem ipsis asseverarunt se rem illam vidisse ac audivisse. Atque ubi tres eæ conditiones concurrunt, ejusmodi narratio certâ firmamque notitiam parit, cujusmodi est scientia. Oportet autem ad tertiæ conditionis stabilitatem, ut, si modo consequens ordo eorum qui sibi mutuò comunicarunt ejusmodi notitiâ, valde remotus est ab initio suo, reditque ad suam originem intervallo pluriû sæculorū, oportet, inquâ, illiusmodi successione, nunquâ fuisse interruptâ neque

infr-

infumata, sed finem non esse minorem medio, nec qualitate nec quantitate, ac medium respondere initio. Ea est Traditionis species, quâ certo sciunt hodie mortales, Alexandrum Magnum extitisse, Pompeium, Cæsarem, Socratem, Platonem, Aristotelem, & ita cæteros. Quis nostrum dubitare possit, quin S. Ludovicus fuerit Rex Franciæ? Ita Judæi ætate nostrâ sciunt extitisse Prophetam nomine Moysem, qui legem ipsis tradidit, multaque patravit miracula. Ita sciunt majores suos adorasse vitulum aureum, neci dedisse maximam Prophetarum partem: noluisse eos recipere Iesum Nazarenum pro Missiâ suo: quamvis is se illis ad id munus exhiberet, quod attribuere maluerunt duobus impostoribus, qui suo in nomine tanquam in fronte suâ præferabant notam conditionis suæ, appellati filij mendaciæ & deceptionis.

Ea est ediscendi ratio ad quam Moyles remisit homines gentis suæ Deuteronom. cap. 32. *Memento dierum antiquorum, cogita generationes singulas, interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi, majores tuos & dicent tibi.* David illius mentionem fecit Plal. 77. *Quanta audivimus & cognovimus ea, & Patres nostri narrauerunt nobis: non sunt occultata à filiis eorum in generatione alterâ.* Ac tamen videtur fama non afferre nisi cognitionem probabilem, & minimè certam, veruntamen assentior opinioni Ibnafatib, Philosophi Arabis: nempe si talis est, qualem descripsimus, ab ea dari notitiam certam & indubitam: eam enim cognitionem nomino certam & indubitam, quam volens labefactare aliquo dubio, nec possum nec volo; atqui quantumque coner omni rationum & argumentorum genere mihi evellere ex animo, quod Alexander Magnus aliquando extiterit, aut Julius Cæsar, id perficere non possum. & quicquid dicatur mihi de incer-

titudine famæ, fallacemque aliquam fuisse, nec volo nec possum vacillare in eâ cogitatione, ac proinde consequens est, ejusmodi cognitionem esse certam & indubitam. Unde fit ut Arabs ille ita concludat, nihil ergo quod contra crebram famam est, meretur responsum, namque oportet esse probabile: retinere autem necessarium cum probabili, circulationem inducit, & impossibile est. Quo ita supposito; Ajo nobis esse omnes certitudinis causas de veritate miraculorum Filij Dei. Quamobrem ipse dicebat Discipulis Ioannis Baptistæ. *Euntes renuntiate Joanni quæ vidistis, & audistis.* Fama enim ipsius miraculorum, quæ multi viderunt, & experti fuere, cœpit eius tempore permagna esse, ac deinceps continuata est ac perseveravit, fuitque attestata ab omnibus sæculis per universum orbem terrarum.

Pro testimonio miraculorum Domini nostri posuimus consequentiam, sive rationem necessariam, quæ consistit in iudicando de causâ ex effectu, qualis est totius orbis conversio, non vi armorum, aut promissione deliciarum & voluptatis, sed prædicatione paucorum, carentium omnibus subsidijs quæ videntur necessaria esse ad quidpiam mortalibus suadendum. Videte tamen obstacula, & oppositiones in ejusmodi effectu.

Officiebat 1. Apostolorum persona, qui fuerunt authores prædicationis, quos S. Lucas appellat Ministros verbi. In primis. Quia Judæi genus hominum maximè despicabile, & ignotum. Deinde quia egentes, & ignobiles. Denique quia rudes, & idiotæ, in solis lacubus educati, & versati. Nilominus tamen omne hominum genus aggressi sunt, ac deiecerunt: & quidem cum viri, & summæ eloquentiæ, & magnæ authoritatis, non potuerint aliquod dogma intro-

introducere. Quid enim non conatus Plato, ut animorum immortalitatem persuaderet? Et tamen quàm paucis persuasit? Apostoli autem cui hominum generi non persuaserunt animos esse superstitiosos? Quid de eorum paucitate dicam? Duodecimi numero, uniuersum orbem aggressi sunt, & superare potuerunt, & exiguum fermentum totam generis humani conspersionem fermentavit, uti patet experientiâ.

Officiebat 2. Qualitas Authoris quem prædicabant, cuius latebat Divinitas, apparebat Infirmetas: hominis Iudæi, atque vilis apud omnes nationes; atque inter suos ignobilis, pauperis sine honore, sine gradu, sine literarum studio, sed in summâ obscuritate viventis, qui de repente prodierat, de quo nihil passim notius erat, quàm quod fabri filius crederetur, in cuius officinâ multos annos vilis fuerat.

Officiebat 3. Modus prædicandi simplex, sine furo, sine apparatu; sine eloquentiâ, sine artificio, iuxta illud Pauli 1. Cor. 1. *Misi me ex angelis, & are non in sapientia verbi.* Et cap. 2. *Et sermo meus, & prædicatio mea, non in persuasibilibus humane sapientia verbis.*

Officiebat 4. Qualitas Dogmatum, & ejus maximè quod est cæterorum fundamentum, nempe Fides in hominem morte damnatum, ac crucifixum, in quo videbatur esse mera stultitia, & imprudentia, ut homines ab illo uno salutem sperent, qui videbatur non potuisse mortem ignominiosam evitare: & eum pro Deo colerent, alijs numinibus abjectis, quem sciebant & hominem fuisse, & morti addictum: idque ipsum non negaretur ab ijs qui fidem in ipsum constituere volebant. Ita nimirum uti loquitur Apostolus 1. Cor. 1. *Placuit Deo per stultitiam prædicationis, salvos facere credentes. Quoniam & Iudæi signa petunt, & Græci sapientiam quarunt: Nos autem*

Tom. II.

prædicamus Christum crucifixum; Iudæi quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam: Ad hæc nihil præsens pollicebantur, nisi grave, & asperum. Quæ erant jucunda in aliam vitam ignotam rejiciebant: pollicentes rem hæctenus inauditam, corporum nostrorum resurrectionem.

Officiebat 5. Novitas doctrinæ, quæ rescindebat quidquid hæctenus creditum erat in mundo, & quidem illud erat mirabile. Nam cum Iudæis ita agebant, ut cum eorum Deum approbarent, admitterentque ejus mandato legem institutam, nihilominus ejus observantiam in multis prohiberent, in circumcissione, sacrificijs, & alijs rebus illustrioribus. Gentium autem religionem omnem pessumdabant, ac licet tanta sit vis consuetudinis, ut eam vel à paucis annis confirmatam difficile sit tollere, quantò magis ab omni memoriâ stabilitam, idque in Deorum cultu. Quare dicere potuissent Cathecumeni. Quidnam est hoc? omnes igitur qui terram habitant decepti fuerunt! Sophistæ, & Oratores, & Philosophi, & Scriptores, & qui nunc sunt, & qui fuerunt antea, & Plato, & Imperatores, & Consules, & Reges, & Urbium qui fuerunt ab initio cives, & habitatores, & Barbari, & Græci. Duodecim piscatores fuerunt illis omnibus sapientiores, & idè omnes vicerunt. Et tamen tanta est vis consuetudinis, ut & jussa Dei & beneficia superet. Iudæi habentes Manna, quærebant alia, & gaudentes libertate, optabant Ægypti servitutem propter consuetudinem, adeò tyrannica res est consuetudo. Et Plato licèt pluralitatis Deorum falsitatem non ignoraret, tamen neresisteret consuetudini, ad omnia popularia se abjecit, ac Diis sacrificavit. Et hodie, quàm multi nullum aliud sui erroris præsidium afferunt, quàm patres suos, avos, & proavos: idcirco multi

E

multi

multi consuetudinem, alteram naturam appellarunt: sed tamen in nullis rebus firmior est consuetudo, quam in illis quæ ad Religionem spectant. At Deus bone! quas consuetudines revulserunt? Audi Sanctum Chrysostomum in Demonstratione adversus Gentiles, Quod Christus sit Deus. Quæ à patribus, avis, & proavis, aliisque progenitoribus, superioribus, & Philosophis, & Rhetoribus homines accepissent, ea respuere docebantur: Item ab Idolis abstinendum esse, despectui habenda eorum altaria, quæ patres, progenitoresque ipsorum coluerant; desistendum à prophanis præceptis, ridendas solemnitates, respuenda sacrificia, quæ illis maximè veneranda, & formidabilia videbantur: pro quibus, & animas potius exposuissent, quam ut eligerent quæ ab Apostolis dicebantur, & crederent in Natum ex Mariâ, & Crucifixum, & ductum ad tribunal Præsidis, consputum, & infinita alia passum, & eum qui mortem maledictam sustinuit, lege veteri dicente, *Maledictus qui pendet in igno*, id est, cruce.

Officiebat 6 Quod hanc mutationem graviolem efficiebant pericula quæ illam sequebantur: Tunc enim patere oportebat exiliis, suppliciis, judiciis, omnium odiis, persecutioni, morti. Ad hæc, mutatio fuit à rebus jucundis ac facillimis, ad difficillimas: à stupris, & fornicationibus ad temperantiam; ab amore vitæ, ad mortis contemptum, immò & desiderium; ab ebrietate ad sobrietatem; ab avaritiâ ad opum contemptum, & amorem paupertatis; à voluptate ad jejunium; ab irâ ad mansuetudinem, & injuriarum condonationem; ab invidiâ ad benignitatem; à viâ latâ & spatiosâ, in angustam & arctam & præruptam, quod est sanè mirabile, & ultra naturam, cum hæc illis dicerentur, qui in contrariis nutriti erant, summâque perfe-

ctio exigere ab hominibus vitæ turpi affuetis. Quam igitur hoc illis novum fuit; *Qui non tollit crucem suam & venit post me, non potest meus esse discipulus. Item, Qui non renuntiaverit omnibus quæ possidet; &c.* Et tamen non obtorpuerunt, sed gaudentes accurrerunt, & insiluerunt. Unde facillè concludi potest, ad superandas tot difficultates, opus fuisse divinâ virtute, quæ exhibitione quorundam mirabilium, captaverit & subjecerit ingenium tot hominum eruditorum, prudentium & circumsectorum: quod quidem facillè persuadet id quod nobis dicitur de miraculis, & mirificis operibus, quæ facta sunt ad confirmationem divinitatis Iesu Christi, verissimum esse, atque extra suspensionem, ejusmodi effectu nos convincente facillimè de ipsâ illius causa. Cum enim, ait Sanctus Augustinus 22. de Civit. Dei cap. 7. *Nostra fides cum est primùm proposita, venerit temporibus eruditissimis & oculatissimis, cum res incredibiles proponeret, Christi resurrectionem, & in cælum ascensionem, sanè rejecta fuisset, nisi hæc facta esse (inquit) divinitas ipsius veritatis, vel veritas divinitatis, & contestantia miraculorum signa monstrarent; ut terrentibus, & contradicentibus tam multis, tamque magnis persecutionibus, hæc fidelissimè crederentur, & prædicarentur intrepidè, & per orbem terræ pullulatura fecundius, cum Martyrum sanguine sererentur. Legebantur enim præconia præcedentia Prophetarum, concurrebant ostenta virtutum, & persuadebatur veritas, nova consuetudini, nõ contraria rationi, donec orbis terræ qui persequeretur furore, prosequeretur fide. Hinc cap. 8. ijs qui negabant ulla præcessisse miracula, sic objicit. Unde ergo tanta fide Christus usquequaque cantatur in cælum cum carne sublatus: unde temporibus eruditissimis, & omne quod fieri non potest respuentibus, sine ullis miraculis, nimium mirabi-*

rabiliter incredibilia credidit mundus? an forte credibilia fuisse, & idè credita esse, dicturunt? cur ergo ipsi non credunt? Brevis est igitur nostra complexio: aut incredibili rei quæ non credebatur, alia incredibilia, quæ tamen fiebant, & videbantur, fecerunt fidem: aut certe res ita credibilis, ut nullis, quibus persuaderetur miraculis indigeret, istorum nimiam redarguit infidelitatem. &c. Tum concludit utraque se invicem adiuvisse: Hæc ut fidem facerent, innotuerant: hæc per fidem quam fecerunt, multò clariùs innotescunt, leguntur quippe in populis, ut credantur: nec in populis tamen nisi credita legerentur.

Ex hoc toto sermone apparet quàm verum sit quod protuli: Miracula quæ confirmantur divinitatem IESV-CHRISTI fuisse manifesta & incontestabilia. Verùm quia Iudæi qui postquàm viderent pleraque miracula, efflagitabant à Filio Dei nonnulla quæ venirent à cælo, ea ipsis Filius Dei denegavit, hocce responso, Quòd habituri non essent aliud, nisi signum Ionæ Prophetæ. Ut ne dissimularet suorum miraculorum maximum, quod appellat signum Ionæ, quod quidem non est aliud nisi mors sua & resurrectio, quod fuit miraculum cui nemo contradixit, scilicet quòd se le ipsemet suscitaverit, quòd nec sepulchrū potuerit retinere corpus suū, nec infernus animam ipsius, quòd promiserit miraculum illud diu ante mortem, & quòd cum ab eo Iudæi tertio petiissent signum, noluerit aliud proderè præter mortem & resurrectionem suam, uti omnium maximum, & cui contradici non potuit, cum mors ipsius publica fuerit, & coram omnibus, ejuſque resurrectio probata tot modis, tamque manifestè, & visibiliter cognita. Eundem quoque effectum habuit in mortalibus innumeris, ac in Sancto Thoma, qui cum tetigisset cicatrices vulnèrum Salvatoris, agnovissetque sensibus veritatem ipsius resurrectionis, subito exclama-

vit, *Dominus meus, & Deus meus*, confitendo illius divinitatem post probationem ita convincentem, datamque ac promissam ad hunc effectum: Quod efficit, ut concludam id quod mihi proposueram, scilicet, divinitatem IESV-CHRISTI comprobatam fuisse ac attestatam manifestis miraculis & incontestabilibus. Quod quidem addendo primæ propositioni quam examinavimus, probavimus, & confirmavimus; nempe, quicquid comprobatum fuit, atque attestatum miraculis manifestis, & de quibus non potest ambigi, certissimum esse, & indubitatum; Consequens est, necessariâ sequelâ & indubitata, igitur divinitas IESV-CHRISTI certissima est & negari non potest.

Quæ veritas condemnat, 1. Infideles & Atheos, qui nihil possunt opponere huic convictioni: Deus loquitur per miracula, redditque testimonium ei quod credimus, quando quidem ipse solus est causa principalis miraculorum: Nequit certè reddere testimonium falsitati: Sed reddidit Fidei Christianismi, in primis Fidei divinitatis IESV-CHRISTI, sicut demonstravimus; igitur continet puram veritatem, & nullus est qui eam negare possit, aut revocare in dubium, multò minùs illam destruere.

2. Impios, certosque homines qui se fortia ingenia vocari volunt, & qui non sunt ejusmodi, nisi temeritate suâ: qui hoc arrogant sibi ut iudiciū ferant de Fidei nostræ articulis, & approbent eos qui sibi placent, rejiciantque eos, qui non arident, quasi Fides nostra niteretur ratione humanâ, & non potiùs autoritate divinâ & testimonio Dei: Nullus enim est in Fide nostrâ articulus, quamvis exiguus esse videatur, quantumcunque difficilis & obscurus existat, quin illo fundamento nitatur. Super quo demiror sæpe multorum ingenia, qui cum credant capita &

articulos maximi momenti Religionis nostræ, ubi sensus omnes impugnari, infirmamque nostram rationem repudiari oportet, morosos se ac difficiles præstant in argumentis rebusque facilioribus, & ubi minus aliquid est contra quod pugnetur. Credunt Trinitatem Personarum, Mysteriumque Incarnationis, & derogant fidem Purgatorio, atque Indulgentiis, minimè intelligentes, ab eadem autoritate divinâ proponi nobis omnes illos articulos, & ab eâ nos obligari ad unum æquè ut alterum credendum.

3. Infirmos Catholicorum animos, quæ ad minimum discursum alienius Hæretici aut Athei, in eâ Fide nutant, quæ ad eos per tot tantaque miracula transivit. Itane verò Deo aliquid dicenti, atque illud per miracula asserenti, dissentis, ob unius hominis, non dicam auctoritatem, sed potiùs impietatem, & ignorantiam? Deus totius naturæ ordinem immutat, ut aliquid credas; tu verò hæres dubius, quasi Dei testimonium ad fidem non sufficeret? Hinc igitur colligere debes quanta esse debeat Fidei nostræ firmitas, & quanto jure Martyres suo sanguine eam testati sunt, cum tot haberent divina testimonia.

Hinc judica quantum peccatum sit non credere, & quàm gravis injuria Deo inferatur, cum ei aliquid dicenti, immò asserenti, & omnibus modis, etiam supra naturam sibi fidem concilianti, ea tamen ei denegetur, eique resistatur. *Viri Ninivita surgent in iudicio, cum generatione ista, & condemnabunt eam, quia penitentiam egerunt in predicatione Iona: Et ecce plusquàm Iona hic, non solum dignitate, sed etiam miraculo, & testimonio.*

Veritas est, 2. loco, quæ moderatur vitam nostram, & in virtute retinet, quoniam fides nostra comprehendit non solum id quod debemus credere, sed etiam quod agere debemus. Per eam discimus quicquid ad nos spectat, quæ instituta teneri oporteat in vitâ, quæ puritas cordis necessaria nobis

sit, quæ vitæ innocentia, quæ sanctitas in moribus nostris.

Veritas 3. loco, quæ nos in timore continet coercetque insolentiam appetitionum nostrarum, nobis proponendo judicia Dei, severitatem ipsius justitiæ, æternitatem & magnitudinem pœnarum; Deum peccatis nostris offendi, ea severe ipsum castigare solamque voluntatem & cogitationem unius momenti æternum cum justitiâ & æquitate puniri.

Veritas 4. loco, quæ nos solatur in vitâ, inter angustias, & afflictationes; cum habeamus promissionem vitæ futuræ, *expectantes beatam spem, & adventum Domini nostri Iesu Christi.*

Veritas 5. loco, quæ inducit nos ad agrediendas animosè ac firmiter res magnas, arduasque pro Dei obsequio. Id est, quod tantam vobis fortitudinem inter cruciatus supeditavit, ô Sancti Martyres, quod fecit ut contempseritis supplicia & Tyrannos, effuderitis totum sanguinem vestrum, neglexeritis & tradideritis vitam vestram. Quid? amiseratis ingenium aut sensum? Nequaquam saxè ô heroes Christiani: Sed ad ea ferenda incitati fuistis tot miraculorum testimoniis, ne scilicet in vanum curreteretis: *Tanta passi estis sine causâ, sit ament sine causâ.*

Quæ cum ita sint, Charissimi, stemus firmi atque stabiles in Fide, nec nos ab eâ facile dimoveri sinamus, quando quidem tantis testimoniis nixi, ac freti, in Deo speramus, & in illius spe & in expectatione ad venturæ ejus vitam nostram, cum occasio se obtulerit profundimus: *Et in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos: Etenim propter illum mortificamur totâ die, & estimati sumus sicut oves occisionis.* Si quidem credimus, speramus, amamus, patimur, ut quod nostra fides ostendit, quod spes promittit, quod amor & passio meretur, id in gloriâ cœlesti consequantur. Amen.